

ĐẠI HỌC QUỐC GIA HÀ NỘI
KHOA LUẬT

TRƯỜNG THỊ HÀ

GIẢI QUYẾT TRANH CHẤP HỢP ĐỒNG MUA BÁN
HÀNG HOÁ THEO THỦ TỤC SỞ THẨM TÀI TOÀN
NHÂN DÂN THÀNH PHỐ HÀ NỘI

Chuyên ngành: Luật Kinh tế
Mã số: 60 38 01 07

TÓM TẮT LUẬN VĂN THẠC SĨ LUẬT HỌC

HÀ NỘI - 2015

**Công trình được hoàn thành
tại Khoa Luật - Đại học Quốc gia Hà Nội**

Người hướng dẫn khoa học: PGS. TS. LÊ THỊ THU THỦY

Phản biện 1:.....

Phản biện 2:.....

**Luận văn được bảo vệ tại Hội đồng chấm luận văn, họp
tại Khoa Luật - Đại học Quốc gia Hà Nội**

Vào hồi giờ, ngày tháng năm 2015

Có thể tìm hiểu luận văn tại

**Trung tâm tư liệu Khoa Luật - Đại học Quốc gia Hà Nội
Trung tâm tư liệu - Thư viện Đại học Quốc gia Hà Nội**

MỤC LỤC CỦA LUẬN VĂN

Trang

Trang phụ bì

Lời cam đoan

Mục lục

Danh mục các từ viết tắt

Danh mục bảng

MỞ ĐẦU..... 1

Chương 1: NHỮNG VẤN ĐỀ LÝ LUẬN CƠ BẢN VỀ HỢP ĐỒNG MUA BÁN HÀNG HOÁ VÀ GIẢI QUYẾT TRANH CHẤP HỢP ĐỒNG MUA BÁN HÀNG HOÁ THEO THỦ TỤC SƠ THẨM TẠI TÒA ÁN.....6

1.1. Khái niệm, đặc điểm hợp đồng mua bán hàng hoá 6

1.1.1. Khái niệm hợp đồng mua bán hàng hóa 6

1.1.2. Các đặc điểm của hợp đồng mua bán hàng hóa..... 9

1.2. Khái niệm, đặc điểm tranh chấp hợp đồng mua bán hàng hoá 14

1.2.1. Khái niệm tranh chấp hợp đồng mua bán hàng hóa 14

1.2.2. Đặc điểm của tranh chấp hợp đồng mua bán hàng hóa 16

1.3. Nguyên nhân xảy ra tranh chấp phát sinh từ hợp đồng mua bán hàng hóa 18

1.3.1. Nguyên nhân chủ quan 18

1.3.2. Nguyên nhân khách quan 21

1.4. Đặc điểm của giải quyết tranh chấp hợp đồng mua bán hàng hóa theo thủ tục sơ thẩm tại Tòa án nhân dân 23

1.4.1. Thẩm quyền của Tòa án nhân dân cấp tỉnh trong việc xét xử sơ thẩm các tranh chấp hợp đồng mua bán hàng hóa..... 23

1.4.2. Nguyên tắc giải quyết tranh chấp hợp đồng mua bán hàng hóa tại Tòa án nhân dân 25

1.4.3.	So sánh việc giải quyết tranh chấp hợp đồng mua bán hàng hóa tại Tòa án với các hình thức giải quyết tranh chấp khác.....	27
1.4.4.	So sánh việc xét xử sơ thẩm tranh chấp hợp đồng mua bán hàng hóa theo thủ tục sơ thẩm với việc xét xử tranh chấp hợp đồng mua bán hàng hóa theo thủ tục phúc thẩm	31
	Kết luận chương 1	34
	Chương 2: THỰC TRẠNG PHÁP LUẬT VÀ TÌNH HÌNH GIẢI QUYẾT TRANH CHẤP HỢP ĐỒNG MUA BÁN HÀNG HOÁ THEO THỦ TỤC SƠ THẨM TẠI TOÀ ÁN NHÂN DÂN THÀNH PHỐ HÀ NỘI	36
2.1.	Pháp luật về giải quyết tranh chấp hợp đồng mua bán hàng hóa ở Việt Nam	36
2.1.1.	Chủ thể tham gia giải quyết tranh chấp hợp đồng mua bán hàng hóa.....	36
2.1.2.	Trình tự thủ tục giải quyết tranh chấp hợp đồng mua bán hàng hóa theo thủ tục sơ thẩm tại Tòa án nhân dân thành phố Hà Nội.....	37
2.2.	Tình hình giải quyết tranh chấp hợp đồng mua bán hàng hóa theo thủ tục sơ thẩm tại Tòa án nhân dân thành phố Hà Nội từ năm 2007 đến năm 2012.....	51
2.3.	Một số tranh chấp về hợp đồng mua bán hàng hóa được xét xử theo thủ tục sơ thẩm tại Tòa án nhân dân thành phố Hà Nội	54
2.4.	Những vướng mắc, bất cập trong quá trình giải quyết các tranh chấp hợp đồng mua bán hàng hoá theo thủ tục sơ thẩm tại Toà án nhân dân thành phố Hà Nội	67

2.4.1.	Những vướng mắc, bất cập từ cơ cấu tổ chức của hệ thống Tòa án nói chung	67
2.4.2.	Nhiều quy định của pháp luật còn chưa có sự thống nhất	69
2.4.3.	Những vướng mắc, bất cập về việc áp dụng các quy định của pháp luật về trình tự, thủ tục giải quyết tranh chấp hợp đồng mua bán hàng hóa	74
2.4.4.	Vấn đề bổ nhiệm Thẩm phán, năng lực cán bộ, Thẩm phán còn nhiều hạn chế	77
2.4.5.	Quy trình tuyển chọn, cử Hội thẩm nhân dân cũng như năng lực trình độ của Hội thẩm nhân dân còn nhiều hạn chế.....	80
2.4.6.	Cơ sở vật chất chưa đáp ứng được nhu cầu thực tế xét xử.....	81
2.4.7.	Án lệ chưa được coi là nguồn luật ít nhiều ảnh hưởng đến hiệu quả giải quyết các tranh chấp hợp đồng mua bán hàng hóa.....	82
	Kết luận chương 2	83
	Chương 3: NHỮNG GIẢI PHÁP HOÀN THIỆN PHÁP LUẬT VÀ NÂNG CAO HIỆU QUẢ GIẢI QUYẾT TRANH CHẤP HỢP ĐỒNG MUA BÁN HÀNG HOÁ THEO THỦ TỤC SƠ THẨM TẠI TOÀ ÁN NHÂN DÂN THÀNH PHỐ HÀ NỘI	85
3.1.	Sự cần thiết phải hoàn thiện các quy định của pháp luật và nâng cao hiệu quả giải quyết tranh chấp hợp đồng mua bán hàng hóa theo thủ tục sơ thẩm tại Tòa án.....	85
3.2.	Các giải pháp cụ thể để nâng cao hiệu quả giải quyết đối với các tranh chấp hợp đồng mua bán hàng hóa tại Tòa án nhân dân thành phố Hà Nội.....	86
3.2.1.	Về đổi mới tổ chức và hoạt động hệ thống Tòa án.....	86

3.2.2.	Về việc hoàn thiện hệ thống pháp luật	87
3.2.3.	Giải pháp nâng cao năng lực của Thẩm phán.....	92
3.2.4.	Bồi dưỡng, tổ chức lại lực lượng Hội thẩm nhân dân để đáp ứng yêu cầu nâng cao chất lượng xét xử.....	97
3.2.5.	Giải pháp tăng cường cơ sở vật chất cho Tòa án nhân dân thành phố Hà Nội.....	97
3.2.6.	Cần có quy định về vận dụng án lệ trong các trường hợp pháp luật chưa có quy định hoặc chưa quy định chưa rõ.....	99
3.2.7.	Một số giải pháp khác.....	101
	Kết luận chương 3	102
	KẾT LUẬN	103
	DANH MỤC TÀI LIỆU THAM KHẢO	107

MỞ ĐẦU

1. Tính cấp thiết của Đề tài

Hợp đồng mua bán hàng hóa là một trong những loại hợp đồng đặc trưng và phổ biến nhất trong hoạt động kinh doanh thương mại, là thỏa thuận của hai bên gồm bên mua và bên bán nhằm đạt được lợi ích mà các bên mong đợi khi thiết lập hợp đồng. Theo thời gian, hoạt động mua bán hàng hoá ngày càng phát triển đa dạng, nhiều sắc màu với sự tăng lên về số lượng hàng hoá, số lượng người tham gia kinh doanh. Ngày nay, mua bán hàng hoá không chỉ diễn ra giữa bên mua và bên bán trong nước mà phạm vi kinh doanh lan rộng ra phạm vi thế giới. Cùng với đó, các tranh chấp thương mại nói chung và hợp đồng mua bán hàng hoá nói riêng ngày càng gia tăng về số lượng cũng như sự phức tạp của từng vụ việc đòi hỏi phải có một hệ thống pháp luật điều chỉnh toàn diện cũng như cơ chế giải quyết nhanh gọn, làm sao để không ảnh hưởng đến uy tín của doanh nghiệp và hoạt động kinh doanh của các bên.

Pháp luật Việt Nam hiện nay quy định các hình thức giải quyết tranh chấp trong kinh doanh nói chung và đối với loại hợp đồng mua bán hàng hoá nói riêng gồm thương lượng, hoà giải, Trọng tài và Tòa án. Các bên được tự do thỏa thuận hình thức này hay hình thức khác để giải quyết tranh chấp theo quy định của pháp luật.

Ở Việt Nam, thẩm quyền xét xử vụ án theo thủ tục sơ thẩm do Tòa án cấp huyện, quận thị xã, thành phố thuộc tỉnh và Tòa án nhân dân cấp tỉnh, thành phố trực thuộc trung ương xét xử. Trong đó, Tòa

án nhân dân cấp tỉnh, thành phố trực thuộc trung ương có thẩm quyền giải quyết theo thủ tục sơ thẩm các tranh chấp hợp đồng mua bán hàng hóa quy định tại điểm a, Khoản 1 Điều 29 Bộ Luật Tố tụng dân sự năm 2004 mà không thuộc thẩm quyền của cấp huyện; những tranh chấp hợp đồng mua bán hàng hóa mà đương sự hoặc tài sản ở nước ngoài hoặc cần phải ủy thác tư pháp cho cơ quan đại diện của Việt Nam ở nước ngoài. Như vậy, không phải tất cả các tranh chấp về hợp đồng mua bán hàng hóa đều được giải quyết ở các tòa án nhân dân cấp tỉnh, nhưng tính chất của việc xét xử sơ thẩm này là hết sức quan trọng vì đây thường là những vụ án phức tạp, động chạm tới quyền lợi của nhiều chủ thể tham gia thị trường, làm sao để việc xét xử được thuận lợi, không ảnh hưởng đến uy tín của các bên kinh doanh mà vẫn đảm bảo đúng các quy định của pháp luật là điều quan trọng mà Nhà nước luôn yêu cầu các Thẩm phán tại các Tòa án phải đặt lên hàng đầu.

Hà Nội là trung tâm kinh tế - chính trị của cả nước, là địa bàn thu hút đầu tư mạnh mẽ của các nhà đầu tư trong nước cũng như nước ngoài. Cùng với các hoạt động khác, hoạt động kinh doanh thương mại tại đây diễn ra sôi nổi trong đó có các hoạt động mua bán hàng hoá. Những năm gần đây, các tranh chấp về hợp đồng mua bán hàng hoá tại địa bàn thành phố Hà Nội có sự gia tăng khá nhanh, một phần là do từ năm 2008, tỉnh Hà Tây sát nhập vào thành phố Hà Nội, do đó địa bàn thành phố Hà Nội được mở rộng, nhiều khu công nghiệp được các nhà đầu tư xây dựng, hoạt động mua bán hàng hoá diễn ra đa dạng hơn với rất nhiều doanh nghiệp mới được thành lập trên địa bàn thủ đô.

Pháp luật Việt Nam hiện nay quy định khá đầy đủ về trình tự, thủ tục thụ lý và xét xử sơ thẩm đối với các loại tranh chấp trong đó có tranh chấp về hợp đồng mua bán hàng hoá. Tuy nhiên, để công tác giải quyết án sơ thẩm đối với các tranh chấp mua bán hàng hoá tại Tòa án nhân dân thành phố Hà Nội đạt được hiệu quả cao hơn nữa đòi hỏi phải có sự hoàn thiện về nhiều mặt, trong đó có việc hoàn thiện các quy định của pháp luật, về chính sách, về nguồn lực cán bộ, về điều kiện cơ sở vật chất.

Với các nội dung nêu trên, đề tài của học viên lựa chọn **“Giải quyết tranh chấp hợp đồng mua bán hàng hoá theo thủ tục sơ thẩm tại Tòa án nhân dân thành phố Hà Nội”** là cần thiết nghiên cứu, có ý nghĩa lý luận và thực tiễn.

2. Tình hình nghiên cứu

Hiện nay đã có nhiều công trình nghiên cứu liên quan đến vấn đề này như: Đề tài cấp Bộ: *“Tính đặc thù trong thủ tục giải quyết các vụ án kinh tế, lao động. Những vấn đề lý luận và thực tiễn”* - Chủ nhiệm đề tài: TS Nguyễn Văn Dũng, Tòa Kinh tế Tòa án nhân dân tối cao - 2001; Đề tài cấp bộ: *“Những giải pháp nâng cao năng lực và chất lượng xét xử các tranh chấp thương mại tại Tòa án nhân dân”* – Chủ nhiệm đề tài: CN Đỗ Cao Thắng, Chánh tòa Tòa Kinh tế - 2004; Các bài viết trong các tạp chí chuyên ngành của Tòa án nhân dân tối cao, Bộ Tư pháp.

Có thể nói, đã có một số công trình và bài báo nghiên cứu về vấn đề này nhưng nhìn chung các công trình, bài báo mới chỉ tập trung nghiên cứu những vấn đề chung, chưa có một công trình nghiên cứu

chuyên sâu, chuyên biệt về việc giải quyết tranh chấp hợp đồng mua bán hàng hoá theo thủ tục sơ thẩm tại Toà án nói chung và Toà án nhân dân thành phố Hà Nội nói riêng. Kế thừa và phát huy kết quả nghiên cứu của các tác giả và xuất phát từ những lý do nêu trên, học viên chọn đề tài: ***“Giải quyết tranh chấp hợp đồng mua bán hàng hoá theo thủ tục sơ thẩm tại Toà án nhân dân thành phố Hà Nội”*** để nghiên cứu.

3. Mục đích, nhiệm vụ của Luận văn

3.1. Mục đích của Luận văn

Mục đích nghiên cứu của luận văn là nghiên cứu các vấn đề lý luận, các quy định của pháp luật Việt Nam về việc xét xử các vụ án tranh chấp mua bán hàng hoá theo thủ tục sơ thẩm; phân tích thực trạng việc xét xử và đưa ra giải pháp nhằm nâng cao hiệu quả xét xử theo thủ tục sơ thẩm đối với loại tranh chấp này tại Toà án nhân dân thành phố Hà Nội.

3.2. Nhiệm vụ của luận văn

Để thực hiện được mục đích nghiên cứu trên, luận văn phải có nhiệm vụ:

- Xác định khái niệm, đặc điểm của hợp đồng mua bán hàng hoá; khái niệm, đặc điểm về tranh chấp hợp đồng mua bán hàng hoá.

- Trên cơ sở giải quyết những vấn đề về mặt lý luận, nghiên cứu pháp luật về giải quyết tranh chấp hợp đồng mua bán hàng hoá, thực tiễn việc giải quyết các tranh chấp về hợp đồng mua bán hàng hoá theo thủ tục sơ thẩm tại Toà án nhân dân thành phố Hà Nội, bắt cập trong thực tiễn (thông qua các vụ án

đã thụ lý, số vụ án đã giải quyết, số vụ án chưa giải quyết), trên cơ sở đó đưa ra những kiến nghị nhằm nâng cao hiệu quả xét xử loại tranh chấp này theo thủ tục sơ thẩm.

4. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu

- Đối tượng nghiên cứu: Đề tài nghiên cứu các quy định của pháp luật Việt Nam về giải quyết tranh chấp phát sinh từ hợp đồng mua bán hàng hóa theo thủ tục sơ thẩm; thực tiễn giải quyết các tranh chấp hợp đồng mua bán hàng hóa theo thủ tục sơ thẩm tại Tòa án nhân dân thành phố Hà Nội.

- Phạm vi nghiên cứu: Luận văn trọng tâm nghiên cứu thực tiễn xét xử các tranh chấp mua bán hàng hoá được coi là tranh chấp kinh doanh thương mại (được Luật Thương mại và Bộ luật Tố tụng dân sự điều chỉnh và được Tòa Kinh tế Tòa án nhân dân thành phố Hà Nội thụ lý giải quyết theo thủ tục sơ thẩm).

5. Phương pháp nghiên cứu của Luận văn

Luận văn được thực hiện trên cơ sở lý luận của chủ nghĩa Mác- Lênin và tư tưởng Hồ Chí Minh và quan điểm của Đảng cộng sản Việt Nam về Nhà nước và pháp luật, về xây dựng Nhà nước pháp quyền của dân, do dân, vì dân

Ngoài ra, tác giả còn sử dụng các phương pháp nghiên cứu như phân tích, tổng hợp, phương pháp so sánh, phương pháp lịch sử, logic... tham khảo các tài liệu, sách báo liên quan đến vấn đề tranh chấp mua bán hàng hoá và giải quyết tranh chấp hợp đồng mua bán hàng hoá.

6. Những đóng góp của Luận văn

Luận văn đã hệ thống hóa, làm rõ thêm cơ sở lý luận và thực tiễn áp dụng pháp luật về xét xử sơ thẩm các vụ án tranh chấp mua bán hàng hoá. Đề xuất một số phương hướng, giải pháp cụ thể để hoàn thiện pháp luật cũng như góp phần nâng cao hiệu quả xét xử các vụ án tranh chấp mua bán hàng hoá theo thủ tục sơ thẩm, đáp ứng yêu cầu cải cách tư pháp và xây dựng nhà nước pháp quyền Việt Nam xã hội chủ nghĩa.

7. Ý nghĩa của Luận văn

- *Về mặt lý luận*: Kết quả nghiên cứu của luận văn góp phần làm sáng tỏ các vấn đề lý luận về hợp đồng mua bán hàng hoá, tranh chấp hợp đồng mua bán hàng hoá và giải quyết tranh chấp hợp đồng mua bán hàng hoá theo pháp luật Việt Nam cũng như pháp luật của một số quốc gia trên thế giới; thực tiễn giải quyết loại tranh chấp này tại Tòa án nhân dân thành phố Hà Nội.

- *Về mặt thực tiễn*: Kết quả nghiên cứu Đề tài có ý nghĩa quan trọng trong việc hoàn thiện pháp luật về giải quyết tranh chấp hợp đồng mua bán hàng hoá theo thủ tục sơ thẩm tại Tòa án, nâng cao nhận thức của những người làm thực tiễn, để áp dụng có hiệu quả trong thực tiễn công tác của tác giả cũng như các cán bộ làm công tác xét xử tại các Toà án.

8. Kết cấu của luận văn

Ngoài lời mở đầu, phần kết luận, danh mục tài liệu tham khảo và phụ lục, nội dung của luận văn gồm 3 chương.

Chương 1: Những vấn đề lý luận cơ bản về hợp đồng mua bán hàng hóa và giải quyết tranh chấp hợp đồng mua bán hàng hóa theo thủ tục sơ thẩm tại Tòa án.

Chương 2: Thực trạng pháp luật và tình hình giải quyết tranh chấp hợp đồng mua bán hàng hóa theo thủ tục sơ thẩm tại Tòa án nhân dân thành phố Hà Nội.

Chương 3: Những giải pháp hoàn thiện pháp luật và nâng cao hiệu quả giải quyết tranh chấp hợp đồng mua bán hàng hóa theo thủ tục sơ thẩm tại Tòa án nhân dân thành phố Hà Nội.

Chương 1

NHỮNG VẤN ĐỀ LÝ LUẬN CƠ BẢN VỀ HỢP ĐỒNG MUA BÁN HÀNG HOÁ VÀ GIẢI QUYẾT TRANH CHẤP HỢP ĐỒNG MUA BÁN HÀNG HOÁ THEO THỦ TỤC SƠ THẨM TẠI TÒA ÁN

1.1. Khái niệm, đặc điểm về hợp đồng mua bán hàng hoá

1.1.1. Khái niệm hợp đồng mua bán hàng hóa

Mua bán hàng hóa là hoạt động thương mại, theo đó bên bán có nghĩa vụ giao hàng, chuyển quyền sở hữu hàng hoá cho bên mua và nhận thanh toán; bên mua có nghĩa vụ thanh toán cho bên bán, nhận hàng và quyền sở hữu hàng hóa theo thỏa thuận.

1.1.2. Các đặc điểm hợp đồng mua bán hàng hóa

Các đặc điểm của hợp đồng mua bán hàng hóa cần được nói đến là đặc điểm về chủ thể, về hình thức, về đối tượng, về nội dung của hợp đồng mua bán hàng hóa.

1.2. Khái niệm, đặc điểm tranh chấp hợp đồng mua bán hàng hoá

1.2.1. Khái niệm tranh chấp hợp đồng mua bán hàng hóa

Tranh chấp hợp đồng mua bán hàng hóa là những mâu thuẫn, bất đồng về quyền và nghĩa vụ giữa các chủ thể tham gia trong hợp đồng mà chủ yếu là liên quan đến việc thực hiện hoặc không thực hiện quyền và nghĩa vụ theo hợp đồng. Tranh chấp có thể phát sinh từ nội dung của hợp đồng, giải thích hợp đồng, quyền và nghĩa vụ của các bên trong hợp đồng, thực hiện hợp đồng, sửa đổi, bổ sung chấm dứt hợp đồng, trách nhiệm bồi thường thiệt hại do vi phạm hợp đồng...

1.2.2. Các đặc điểm của tranh chấp hợp đồng mua bán hàng hóa

Tranh chấp hợp đồng mua bán hàng hóa có các đặc điểm sau:

- Có sự vi phạm hợp đồng mua bán hàng hóa.
- Có thiệt hại về tài sản của bên bị vi phạm.
- Có quan hệ nhân quả giữa hành vi vi phạm hợp đồng và thiệt hại vật chất xảy ra.
- Có lỗi của bên vi phạm.

Ngoài ra, tranh chấp hợp đồng mua bán hàng hóa còn có các đặc điểm sau đây:

- Tranh chấp này thường được giải quyết thông qua con

đường thương lượng, hòa giải, trọng tài thương mại để đảm bảo sự nhanh gọn về thủ tục cũng như giữ bí mật kinh doanh và quan hệ hợp tác cho các bên. Tòa án là cơ quan tài phán ít được các bên lựa chọn hơn.

- Tranh chấp này phát sinh giữa những chủ thể rất đặc thù (chủ yếu là các thương nhân vì mục đích lợi nhuận) nên việc giải quyết tranh chấp này cũng phải tuân thủ những nguyên tắc nhất định như đảm bảo bí mật kinh doanh của doanh nghiệp và hài hòa lợi ích của các chủ thể tham gia quan hệ mua bán hàng hóa.

1.3. Nguyên nhân xảy ra tranh chấp phát sinh từ hợp đồng mua bán hàng hóa

1.3.1 Nguyên nhân chủ quan

Các nguyên nhân chủ quan được đề cập đến bao gồm:

- Do sự chủ quan của các bên trong việc thiết lập hợp đồng mua bán hàng hóa.

- Do ý chí chủ quan của các chủ thể trong hợp đồng (có tình không thực hiện các giao kết trong hợp đồng dẫn tới bên bị vi phạm buộc phải khởi kiện tại Tòa án để bảo vệ quyền lợi).

- Đối với các tranh chấp hợp đồng mua bán hàng hóa quốc tế thì tranh chấp phát sinh ngoài những nguyên nhân trên còn do: Năng lực của doanh nghiệp trong quan hệ thương mại quốc tế còn nhiều hạn chế; sự thiếu hiểu biết về pháp luật và tập quán thương mại quốc tế.

1.3.2. Nguyên nhân khách quan

Các nguyên nhân khách quan được đề cập gồm:

- Sự biến động của những yếu tố như giá cả, tỷ giá, cung cầu của mỗi quốc gia là khác nhau ở mỗi giai đoạn ảnh hưởng rất lớn đến lợi ích của các bên và có thể dẫn đến nguy cơ xảy ra tranh chấp.

- Các sự kiện bất khả kháng xảy ra ngẫu nhiên trong thực tế sau khi hai bên đã ký kết hợp đồng mà không thuộc trường hợp đồng miễn trách nhiệm.

- Đối với các tranh chấp hợp đồng mua bán hàng hóa quốc tế thì ngoài những nguyên nhân khách quan trên còn có thể kể đến các nguyên nhân sau: hợp đồng mua bán hàng hóa quốc tế là hợp đồng liên quan đến ít nhất hai hệ thống pháp luật của hai quốc gia, ngoài ra còn có thể liên quan đến tập quán quốc tế điều chỉnh các quan hệ hợp đồng mua bán hàng hóa quốc tế, các bên ký kết lại không tìm hiểu kỹ lưỡng trước khi ký kết hợp đồng dẫn đến việc ký kết hợp đồng không đúng, không đầy đủ, dẫn đến cách hiểu không thống nhất làm phát sinh tranh chấp giữa các bên; Sự thay đổi chính sách và pháp luật điều chỉnh quan hệ thương mại quốc tế.

1.4 Đặc điểm của giải quyết tranh chấp hợp đồng mua bán hàng hóa theo thủ tục sơ thẩm tại Tòa án nhân dân.

1.4.1 Thẩm quyền của Tòa án nhân dân cấp tỉnh trong việc xét xử sơ thẩm các tranh chấp về hợp đồng mua bán hàng hóa

- Thẩm quyền theo lãnh thổ được quy định tại điểm a khoản 1 Điều 35 BLTTDS 2004.

- Thẩm quyền của Tòa án theo sự lựa chọn của nguyên đơn.

1.4.2. Nguyên tắc giải quyết tranh chấp hợp đồng mua bán hàng hóa tại Tòa án nhân dân

- Các nguyên tắc của Hiến pháp và Luật Tổ chức Tòa án nhân dân.
- Các nguyên tắc mang tính đặc thù khi giải quyết án tranh chấp hợp đồng mua bán hàng hóa bao gồm: Nguyên tắc tôn trọng quyền tự định đoạt của các đương sự; Tòa án có trách nhiệm hòa giải và tạo điều kiện thuận lợi để các đương sự thỏa thuận với nhau về việc giải quyết vụ án theo quy định của bộ luật tố tụng dân sự; đương sự có nghĩa vụ chứng minh; giải quyết vụ án nhanh chóng, kịp thời.

1.4.3. So sánh việc giải quyết tranh chấp hợp đồng mua bán hàng hóa tại Tòa án với các hình thức giải quyết tranh chấp khác

- So sánh với phương thức giải quyết tranh chấp bằng thương lượng.
- So sánh với phương thức giải quyết tranh chấp bằng hòa giải.
- So sánh với phương thức giải quyết tranh chấp bằng trọng tài thương mại.

1.4.4. So sánh việc xét xử sơ thẩm tranh chấp hợp đồng mua bán hàng hóa theo thủ tục sơ thẩm với việc xét xử tranh chấp hợp đồng mua bán hàng hóa theo thủ tục phúc thẩm

Kết luận chương 1

Chương 2

THỰC TRẠNG PHÁP LUẬT VÀ TÌNH HÌNH GIẢI QUYẾT TRANH CHẤP HỢP ĐỒNG MUA BÁN HÀNG HOÁ THEO THỦ TỤC SƠ THẨM TẠI TOÀ ÁN NHÂN DÂN THÀNH PHỐ HÀ NỘI

2.1. Thực trạng pháp luật về giải quyết tranh chấp hợp đồng mua bán hàng hóa ở Việt Nam.

2.1.1 Chủ thể tham gia giải quyết tranh chấp hợp đồng mua bán hàng hóa

- Bên tranh chấp: gồm nguyên đơn, bị đơn và người có quyền lợi, nghĩa vụ liên quan đến việc giải quyết tranh chấp.

- Bên Tố tụng: Tòa Kinh tế Tòa án nhân dân thành phố Hà Nội.

2.1.2. Trình tự thủ tục giải quyết tranh chấp hợp đồng mua bán hàng hóa theo thủ tục sơ thẩm tại Tòa án nhân dân thành phố Hà Nội

2.1.2.1. Thủ tục nhận và xử lý đơn khởi kiện.

2.1.2.2 Thủ tục hòa giải tại Tòa án.

2.1.2.3. Thủ tục xét xử sơ thẩm.

- Thủ tục bắt đầu phiên tòa.

- Thủ tục hỏi tại phiên tòa.

- Tranh luận tại phiên tòa.

- Phần nghị án và tuyên án.

2.2. Tình hình giải quyết tranh chấp hợp đồng mua bán hàng hóa theo thủ tục sơ thẩm tại Tòa án nhân dân thành phố Hà Nội từ năm 2007 đến năm 2012

- Tóm tắt tình hình giải quyết tranh chấp hợp đồng mua bán hàng hóa theo thủ tục sơ thẩm tại Tòa án nhân dân thành phố Hà Nội từ năm 2007 đến năm 2012.

- Bảng kê số liệu giải quyết án tranh chấp hợp đồng mua bán hàng hóa trong tổng án kinh doanh thương mại giải quyết theo thủ tục sơ thẩm tại Tòa án nhân dân thành phố Hà Nội các năm từ 2007 đến 2012.

2.3. Một số tranh chấp về hợp đồng mua bán hàng hóa được xét xử theo thủ tục sơ thẩm tại Tòa án nhân dân thành phố Hà Nội

- *Vụ tranh chấp thứ nhất:* Vụ án “Tranh chấp hợp đồng mua bán hàng hoá” giữa nguyên đơn là Công ty cổ phần xây dựng X (Bên A) và bị đơn là Công ty TNHH Y (Bên B).

- *Vụ tranh chấp thứ hai:* Vụ án “Tranh chấp hợp đồng mua bán hàng hoá” giữa nguyên đơn là Công ty cổ phần thép A (bên A) và bị đơn là Công ty cổ phần B (bên B).

- *Vụ tranh chấp thứ ba:* Vụ án tranh chấp hợp đồng mua bán hàng hóa quốc tế giữa nguyên đơn là Công ty TNHH thương mại K có trụ sở tại Hà Nội và bị đơn là Công ty M có trụ sở tại Malaysia.

2.4. Những vướng mắc, bất cập trong quá trình giải quyết các tranh chấp hợp đồng mua bán hàng hoá theo thủ tục sơ thẩm tại Tòa án nhân dân thành phố Hà Nội

2.4.1. Những vướng mắc, bất cập từ cơ cấu tổ chức của hệ thống Tòa án nói chung

2.4.2. Nhiều quy định của pháp luật còn chưa có sự thống nhất

- Về chế định hợp đồng.
- Về chủ thể hợp đồng.
- Nhiều quy định về các chế tài trong hợp đồng mua bán hàng hóa như phạt vi phạm, bồi thường thiệt hại, hủy hợp đồng, hay các căn cứ miễn trách nhiệm do vi phạm hợp đồng còn chưa rõ, chưa cụ thể gây khó khăn trong quá trình giải quyết tranh chấp giữa các bên.

2.4.3. Những vướng mắc, bất cập về việc áp dụng các quy định của pháp luật về trình tự, thủ tục giải quyết tranh chấp hợp đồng mua bán hàng hóa

- Việc áp dụng biện pháp khẩn cấp tạm thời còn chưa thống nhất.
- Việc hòa giải tranh chấp tại Tòa án chưa được thực hiện thống nhất.

2.4.4. Vấn đề bổ nhiệm Thẩm phán, năng lực cán bộ, Thẩm phán còn nhiều hạn chế

2.4.5 Quy trình tuyển chọn cũng như năng lực trình độ của Hội thẩm nhân dân còn nhiều hạn chế

- Về vấn đề đào tạo, bổ nhiệm Thẩm phán.
- Về năng lực, trình độ của Thẩm phán.
- Về chế độ đãi ngộ Thẩm phán dẫn đến tình trạng “chảy máu chất xám” trong ngành Tòa án nhân dân.

2.4.6. Cơ sở vật chất chưa đáp ứng được nhu cầu thực tế xét xử

2.4.7. Án lệ chưa được coi là nguồn luật ít nhiều ảnh hưởng đến hiệu quả giải quyết các tranh chấp hợp đồng mua bán hàng hóa

Kết luận chương 2

Chương 3

NHỮNG GIẢI PHÁP HOÀN THIỆN PHÁP LUẬT VÀ NÂNG CAO HIỆU QUẢ GIẢI QUYẾT TRANH CHẤP HỢP ĐỒNG MUA BÁN HÀNG HOÁ THEO THỦ TỤC SƠ THẨM TẠI TOÀ ÁN NHÂN DÂN THÀNH PHỐ HÀ NỘI

3.1. Sự cần thiết phải hoàn thiện các quy định của pháp luật và nâng cao hiệu quả giải quyết tranh chấp hợp đồng mua bán hàng hóa theo thủ tục sơ thẩm tại Tòa án

3.2. Các giải pháp cụ thể để nâng cao hiệu quả giải quyết đối với các tranh chấp hợp đồng mua bán hàng hóa tại Tòa án nhân dân thành phố Hà Nội

3.2.1. Về đổi mới tổ chức và hoạt động hệ thống Tòa án

3.2.2. Về việc hoàn thiện hệ thống pháp luật

3.2.2.1. Cần thống nhất trong các quy định giữa luật chung và các luật chuyên ngành về mua bán hàng hóa và giải quyết tranh chấp hợp đồng mua bán hàng hóa

3.2.2.2. Tăng thẩm quyền cho Tòa án cấp huyện trong việc giải quyết các tranh chấp kinh doanh thương mại (trong đó có tranh chấp hợp đồng mua bán hàng hóa), kể cả các tranh chấp kinh doanh thương mại có yếu tố nước ngoài

3.2.2.3. Hoàn thiện các quy định của pháp luật về hòa giải tại Tòa án theo hướng chặt chẽ hơn

3.2.2.4. Hoàn thiện hệ thống pháp luật liên quan đến hoạt động thương mại nhằm tạo điều kiện thuận lợi cho các doanh nghiệp Việt Nam trong các hoạt động thương mại quốc tế

3.2.2.5. Nghiên cứu xây dựng hoàn thiện pháp luật hợp đồng phù hợp với đặc thù của Việt Nam

3.2.3. Giải pháp nâng cao năng lực của Thẩm phán

3.2.3.1. Về vấn đề tuyển chọn, bổ nhiệm Thẩm phán

3.2.3.2. Về vấn đề đào tạo chức danh Thẩm phán và thu hút nguồn cán bộ có chất lượng cao

3.2.3.3. Nâng cao trình độ chuyên môn nghiệp vụ cho Thẩm phán

3.2.3.4. Chú trọng công tác bồi dưỡng lý luận chính trị và đạo đức nghề nghiệp

3.2.4. Bồi dưỡng, tổ chức lại lực lượng Hội thẩm nhân dân để đáp ứng yêu cầu nâng cao chất lượng xét xử

3.2.5. Tăng cường cơ sở vật chất cho Tòa án nhân dân thành phố Hà Nội

3.2.6. Cần có quy định về vận dụng án lệ trong các trường hợp pháp luật chưa có quy định hoặc chưa quy định chưa rõ

3.2.7. Một số giải pháp khác

KẾT LUẬN

Trong những năm qua, Tòa án nhân dân thành phố Hà Nội đã làm tốt vai trò trung gian hòa giải, xét xử các loại tranh chấp hợp đồng mua bán hàng hóa theo thủ tục sơ thẩm. Các vụ án mà Tòa án nhân dân thành phố Hà Nội thụ lý để xét xử hầu hết là những vụ án phức tạp, tuy nhiên, với nỗ lực khắc phục khó khăn, tinh thần phục vụ nhân dân, Tòa án nhân dân thành phố Hà Nội đã hoàn thành tốt nhiệm vụ chính trị của mình, góp phần nâng cao uy tín, năng lực xét xử cho ngành Tòa án.

Trong khuôn khổ đề tài là “Giải quyết tranh chấp hợp đồng mua bán hàng hóa theo thủ tục sơ thẩm tại Tòa án nhân dân thành phố Hà Nội”, luận văn đã tập trung nghiên cứu các quy định của pháp luật Việt Nam, pháp luật một số nước quy định các vấn đề liên quan đến hợp đồng mua bán hàng hóa và giải quyết tranh chấp về hợp đồng mua bán hàng hóa; nghiên cứu về thủ tục tố tụng khi giải quyết loại hợp đồng này theo thủ tục sơ thẩm tại Tòa án nhân dân,... Việc nghiên cứu của luận văn đã đạt được một số kết quả như sau:

1. Hợp đồng mua bán hàng hóa là loại hợp đồng mang tính đặc thù với chủ thể của hợp đồng gồm bên mua và bên bán. Trên cơ sở các khái niệm, đặc điểm của hợp đồng mua bán hàng hóa chúng ta thấy rằng, so với hợp đồng mua bán hàng hóa trong nước, hợp đồng mua bán hàng hóa quốc tế có những đặc trưng nhất định về chủ thể, đối tượng thanh toán, phương thức của hợp đồng và những vấn đề pháp lý liên quan... mà đặc biệt là được điều chỉnh bởi nhiều nguồn

luật khác nhau. Do vậy, hiểu biết và nắm chắc các quy định của pháp luật và tập quán thương mại quốc tế cũng như pháp luật của các nước là yếu tố quan trọng đảm bảo cho Thẩm phán giải quyết có hiệu quả các tranh chấp về hợp đồng mua bán hàng hóa khi các bên lựa chọn Tòa án làm phương thức giải quyết tranh chấp.

2. Thực trạng các quy định của pháp luật Việt Nam về hợp đồng mua bán hàng hóa, đặc biệt là hợp đồng mua bán hàng hóa quốc tế còn nhiều hạn chế bất cập, các quy định về nội dung và hình thức của hợp đồng còn thiếu nhất quán trong các văn bản pháp luật, do vậy việc áp dụng trong thực tiễn cũng gặp không ít khó khăn. Các quy định về thẩm quyền giải quyết các vụ án kinh doanh thương mại hiện nay theo quy định của BLTTDS 2004 vẫn chưa tạo điều kiện để giảm tải cho Tòa Kinh tế cấp tỉnh, do vậy, hiện nay Tòa án nhân dân thành phố Hà Nội đang phải giải quyết một lượng lớn án tranh chấp về kinh doanh thương mại, trong đó án tranh chấp về hợp đồng mua bán hàng hóa cũng tăng lên theo các năm; các vấn đề nội luật hóa, vấn đề vận dụng án lệ đang trong quá trình nghiên cứu, xem xét và còn có nhiều quan điểm khác nhau giữa các nhà làm luật cũng gây nên những khó khăn nhất định trong thực tiễn giải quyết các tranh chấp về hợp đồng mua bán hàng hóa tại Tòa án nhân dân thành phố Hà Nội.

3. Thực trạng về các vấn đề về năng lực Thẩm phán (năng lực chuyên môn và trình độ ngoại ngữ, tin học), điều kiện cơ sở vật chất, quản lý nguồn nhân lực, chính sách tiền lương cũng còn nhiều hạn chế bất cập tại Tòa án nhân dân thành phố Hà Nội. Nguyên nhân của

các vấn đề này là do các quy định của Nhà nước liên quan đến các vấn đề về bổ nhiệm Thẩm phán, đào tạo Thẩm phán, cán bộ Tòa án, quy định của Nhà nước về vấn đề tiền lương. Ngoài ra, nguyên nhân chủ quan là do Tòa án nhân dân thành phố Hà Nội chưa quản lý thực sự có hiệu quả về các vấn đề này. Chúng ta biết rằng, trong khuôn khổ các quy định của pháp luật, mỗi đơn vị đều có quyền triển khai những chính sách hiệu quả, phù hợp với đặc thù đơn vị mình để quản lý hiệu quả nguồn lực của mình.

4. Luận văn đã phân tích tình hình thụ lý giải quyết các tranh chấp về hợp đồng mua bán hàng hóa theo thủ tục sơ thẩm tại Tòa án nhân dân thành phố Hà Nội trong khoảng thời gian 05 năm từ năm 2007 đến năm 2012. Qua phân tích thấy rằng việc giải quyết các tranh chấp này tại Tòa án nhân dân thành phố Hà Nội khá hiệu quả với lượng án hủy rất hạn chế, lượng án hòa giải thành và ra quyết định công nhận sự thỏa thuận của các đương sự chiếm phần lớn điều này cho thấy công tác hòa giải tại Tòa án trong việc giải quyết loại tranh chấp này rất hiệu quả, Thẩm phán đã làm tốt vai trò của mình trong việc đưa các đương sự từ mâu thuẫn tranh chấp đến việc tìm được tiếng nói chung trong việc giải quyết tranh chấp của họ. Tuy nhiên, vì những nguyên nhân khách quan và chủ quan mà vẫn còn có án để quá thời hạn xét xử theo quy định của pháp luật. Do vậy, Tòa án nhân dân thành phố Hà Nội cần có những giải pháp hợp lý để giải quyết đúng hạn và hiệu quả đối với loại tranh chấp này trong tương lai.

5. Hoàn thiện các quy định của pháp luật quy định liên quan đến hợp đồng mua bán hàng hóa và giải quyết tranh chấp về hợp

đồng mua bán hàng hóa có ý nghĩa quan trọng trong mục tiêu nâng cao hiệu quả và chất lượng xét xử đối với loại tranh chấp này tại Tòa án nhân dân thành phố Hà Nội. Theo đó, các phương hướng tác giả đưa ra về vấn đề này bao gồm vấn đề hoàn thiện pháp luật trong đó trọng tâm là cần sửa đổi các quy định của pháp luật để có sự thống nhất trong các quy định của BLTTDS 2004 với LTM 2005, vấn đề tăng thẩm quyền cho Tòa án cấp huyện cần được tiếp tục xem xét để trình cơ quan có thẩm quyền nhằm giảm tải cho Tòa án nhân dân cấp tỉnh thành phố trực thuộc Trung ương; cần có quy định về vận dụng án lệ trong các trường hợp pháp luật chưa có quy định hoặc quy định chưa rõ, phát triển án lệ theo tinh thần của Nghị quyết số 49-NQ/TW của Bộ Chính trị; vấn đề nâng cao hiệu quả hòa giải tại Tòa án, áp dụng biện pháp khẩn cấp tạm thời tại Tòa án, hoàn thiện các quy định về các chế tài do vi phạm hợp đồng. Cùng với việc hoàn thiện các quy định của pháp luật là vấn đề hoàn thiện các quy định của Nhà nước về vấn đề đào tạo, bổ nhiệm Thẩm phán để có được nguồn Thẩm phán đáp ứng được các yêu cầu ngày càng cao trong công tác xét xử; các vấn đề về tăng cường cơ sở vật chất cho Tòa án nhân dân thành phố Hà Nội...